

در دریای سرخ دارد؛ اقدامی که می‌تواند مسیرهای جایگزین عربستان از جمله بندر یمن را بی‌اثر کند و بازار انرژی جهان را در شوکی تازه فرو ببرد.

ساده‌ترین نتیجه این تقابل این خواهد بود که هر چه محاصره سخت‌تر شود، تأثیر آن بر اقتصاد جهانی و هزینه‌های آمریکا شدیدتر خواهد شد.

جمع‌بندی

در مجموع باید گفت محاصره دریایی اعلام‌شده از سوی آمریکا، در ظاهر یک اقدام سخت به نظر می‌رسد، اما تحلیل داده‌های میدانی و اقتصادی نشان می‌دهد:

- جغرافیای متنوع ایران اجازه نمی‌دهد محاصره جنوب به معنای محاصره کشور باشد.
- تدابیر پیش‌دستانه دولت، ذخایر کافی و مسیرهای حمل‌ونقل جایگزین، واردات کالاهای اساسی را در شرایط پایدار نگه داشته‌اند.
- ایران با ذخیره‌سازی گسترده نفت روی دریا، شبکه فروش غیرقابل‌رهگیری و مقصدهای مطمئن آسیایی، قدرت تاب‌آوری صادرات انرژی خود را افزایش داده است.
- اجرای نظامی محاصره باریسک‌های جدی برای آمریکا همراه است و نشانه‌های میدانی نیز از محدود بودن اثر آن حکایت دارد.
- تشدید درگیری می‌تواند دامنه تقابل را به آبراه‌های بزرگ‌تر مانند باب‌المندب بکشد و بحران انرژی جهانی را تشدید کند.
- در نهایت، آنچه واشنگتن «محاصره دریایی» می‌نامد، در عمل با مجموعه‌ای از گزینه‌های گسترده ایران، از بازدارندگی نظامی تا تنوع مسیرهای اقتصادی و ذخایر راهبردی روبه‌روست؛ مجموعه‌ای که این سناریو را بیش از آن که یک فشار تعیین‌کننده کند، به یک تقابل پرهزینه و پیچیده برای آمریکا تبدیل می‌کند.

■ ۸۰ درصد مقصد نفت ایران چین است. آمریکا عملاً نمی‌تواند کشتی‌های چینی را هدف اقدام مستقیم قرار دهد.

در این راستا در پاسخ به تهدید بنادر، ایران «معادله بنادر» را برابرنادر، را فعال کرده و هشدار داده «امنیت بنادر یا برای همه است یا برای هیچ کس.» این یعنی آمریکا می‌تواند کشتی‌ها را تعقیب کند اما نمی‌تواند امنیت یک‌طرفه بر منطقه تحمیل کند. به خصوص در تنگه‌ای که ایران ابزارهای نفوذ مستقیم در آن دارد.

محاصره: تهدید جدی، اما با چالش‌های بزرگ

با اذعان به این که محاصره بنادر ایران، تهدیدی جدی و نیازمند اقدامات قاطع ایران است، اما با توجه به موارد فوق و همچنین واقعیات میدانی تا لحظه تنظیم این گزارش، باید گفت که با چالش‌های عملی روبه‌روست. روز گذشته روبرتز گزارش داد یک نفتکش چینی که تحت تحریم آمریکا بود، از تنگه هرمز عبور کرده است. وزیر دفاع چین نیز در پیامی هشدار داد: کشتی‌های مادر حال رفت‌وآمدند. مافقارادادهای انرژی با ایران داریم و به آن پایبند خواهیم بود.

از سوی دیگر، وال استریت ژورنال نوشت مقامات آمریکایی گفته‌اند: «هیچ برنامه‌ای برای شلیک به نفتکش‌های در حال ترک بنادر ایران وجود ندارد.» این دوشانه، عملاً وجه دیگری از مرزهای محدودیت واشنگتن را نمایش می‌دهد.

■ **احتمال گسترش درگیری؛ سایه باب‌المندب**

از سوی دیگر کارشناسان معتقدند اگر آمریکا بخواهد محاصره را به سطح سخت‌گیرانه برساند، احتمالاً دامنه درگیری به باب‌المندب کشیده می‌شود. یمن ابزارهای قدرتمندی برای مختل کردن تردد

۱۷۴ میلیون بشکه نفت ایران روی آب حکایت دارد. وال استریت ژورنال نیز عدد ۱۶۰ میلیون بشکه را تأیید کرده است. این ذخایر شناور با سرعتی سه‌برابر حالت معمول آماده‌شده‌اند تا در صورت محدودیت‌های ناگهانی، ایران بتواند حدود ۸۰ روز فروش نفت خود را تضمین کند.

همزمان، حدود ۱۲۹ نفتکش مرتبط با نفت خام ایران با وضعیت خاموش در حال حرکت‌اند؛ یعنی بدون انتشار سیگنال‌های دریایی. به همین دلیل، محاصره عملیاتی آمریکا شامل نفتکش‌هایی که اکنون در دریا حضور دارند نمی‌شود و امکان رهگیری‌شان تقریباً وجود ندارد.

درآمدهای نفتی؛ سناریوی تاب‌آوری

به گفته ناصر خوش‌چشم، کارشناس مسائل راهبردی، ایران پیش از جنگ، نفت خود را با میانگین ۵۵۵۶۰ دلار می‌فروخت. با فرض صادرات یک میلیون بشکه‌ای و قیمت ۵۰ دلار، درآمد ایران حدود ۵۰ میلیون دلار در روز بود.

اکنون اگر قیمت ۱۰۰ دلار وارد محاسبات شود و صادرات حتی به ۵۰ هزار بشکه برسد، همان درآمد حفظ می‌شود.

این یعنی ایران می‌تواند درآمدهای ماه‌های پیش از جنگ را با حجم صادرات کمتر و در نتیجه پایدارتری برای چندین ماه بازتولید کند.

باقیمت‌های جدید از جمله نفت سنگین ایران با رقم بیش از ۱۲۴ دلار این تاب‌آوری حتی بالاتر می‌رود. گزارش‌ها نشان می‌دهد هم‌اینک صادرات ایران تا ۱.۷ میلیون بشکه در روز نیز افزایش یافته است.

از منظر نظامی؛ محاصره چقدر ممکن است؟

«مهدی محمدی» کارشناس مسائل راهبردی، اجرای محاصره واقعی را با چالش‌های عمده‌ای برای آمریکا توصیف می‌کند. او توضیح می‌دهد:

■ اجرای کامل محاصره نیازمند حضور سنگین و دائمی آمریکا در مجاورت مرزهای ایران است؛ این حضور به خودی‌خود آسیب‌پذیری واشنگتن را افزایش می‌دهد.

محاصره دریایی؛ از ادعا تا واقعیت

آمریکا در شرایطی محاصره بنادر و سواحل جنوبی ایران را آغاز کرده که خبرها و تحلیل‌ها از اقدامات پیشگیرانه و گزینه‌های متعدد نظامی و غیرنظامی ایران در برابر این سناریو حکایت دارد

محمد حقگو

economice@khorasannews.com

کالاهای اساسی؛ شبکه‌ای متنوع از مسیرهای ورودی

به موازات این تدابیر لجستیکی، وزارت جهاد کشاورزی نیز مسیرهای واردات کالاهای اساسی را با طراحی کرده است. اظهارات نوری قزljبه در دیدار اخیر با رئیس‌جمهور و همچنین زارعی عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، نتیجه اقدامات هفته‌های گذشته دولت در خصوص تأمین کالاهای اساسی را این چنین نشان می‌دهد:

■ ذخایر استراتژیک کافی از برنج، گندم، روغن و سایر اقلام تا پایان سال

■ خرید ۲ میلیون تن کود پیش از جهش جهانی قیمت‌ها

■ واردات ۱۱ میلیون تن ذرت (۱۲ کشتی) در

می‌گوید دولت از همان روزهای نخست جنگ، مجموعه‌ای از تدابیر «پیش‌دستانه» را آغاز کرد تا در صورت اعمال محدودیت‌های دریایی، کالاهای اساسی و دارویی از مسیرهای زمینی بدون اختلال وارد کشور شوند.

در این چارچوب، چند اقدام مهم انجام شد:

■ ایجاد «خطوط سبز گمرکی» برای محموله‌های دارویی و غذایی

■ کاهش تشریفات اداری و افزایش ساعات کاری گمرکات به حالت ۲۴ ساعته

■ تبدیل گمرکات شمالی، غربی و شرقی به «مراکز لجستیک اضطراری»

■ افزایش ظرفیت ترخیص کالاتا ۳۰۰ درصد در برخی مرزها

■ کاهش زمان ترخیص محموله‌های اساسی از «چندروز» به چند ساعت

این اقدامات باعث شد ضرر به محاصره احتمالی، پیش از وقوع، تا حد زیادی خنثی شود و در واقع زیرساخت‌هایی که در سال‌های اخیر برای اتصال ایران به آسیای مرکزی، قفقاز و ترکیه شکل گرفته بود، حالا به عنوان «مسیرهای جایگزین» اهمیت ویژه پیدا کنند.

■ **محاصره‌ای که از ابتدا کامل نیست**

فرمان‌ترامپ این بود: «نیروی دریایی آمریکا محاصره هر کشتی را که به ایران عوارض پرداخت کند، آغاز خواهد کرد.» بیانه سنتکام نیز اعلام کرد از عصر روز دوشنبه ۲۴ فروردین، «محاصره دریایی» در دریای عمان و دریای عرب اعمال خواهد شد؛ محاصره‌ای که به گفته آن‌ها «تمام تردد کشتی‌ها را صرف‌نظر از پرچمشان» شامل می‌شود.

اما برای ارزیابی یک محاصره، فقط باید به نقشه نگاه کرد. ایران ۱۶۰۰ کیلومتر مرز دریایی در جنوب دارد، اما در کنار آن نزدیک به ۱۰۰۰ کیلومتر مرز آبی در شمال و ۶ هزار کیلومتر مرز خشکی با ترکیه، عراق، ارمنستان، آذربایجان، پاکستان، افغانستان و ترکمنستان، به این ترتیب باید گفت لجستیک واردات و صادرات کشور تنها بر شانه بنادر جنوبی سوار نیست؛ ۲۰ گذرگاه فعال زمینی و ریلی، از بازارگان تا سرخس و از میلک تا شلمچه، در سال‌های اخیر به‌طور مداوم تقویت شده‌اند. به بیان روشن‌تر:

محاصره جنوب ایران، محاصره اقتصاد ایران نیست.

■ **ایران چگونه از هفته‌ها قبل بازی را جلوتر برد؟**

«محمد طاهماشتاقی» کارشناس اقتصادی

دوساله رفتیا پدر

پدر دلم برای تو تنگ است

بعد تو بال‌هایم چیده شد

پرواز یادم رفت

دیگر آسمان شهر بعد تو آبی نشد

جهانم به اندازه مهربانی‌ات خالی است

مهدی تو تو نچیان

